

December 2013

Nationell KOMMUNIKATIONSPLAN 2014-2020

för farliga kemikalier

Bilder:
Esa Nikunen (sidan 5 på vänster), Lauri Mannermaa (baksida), Saara Sivonen (andra bilder).

Nationell KOMMUNIKATIONSPLAN 2014-2020 för farliga kemikalier

1	Inledning	2
2	Målsättning för kommunikationen	3
	2.1 Allmänna utvecklingsmål för kommunikation om kemikalier	3
	2.2 Åtgärdsrekommendationer i halvtidsutvärderingen av KELO-programmet	4
3	Huvudbudskap och principer	5
4	Målgrupper och kommunikationskanaler	6
5	Ansvarsfördelning och roller	10
6	Resurser	10
7	Uppföljning	11
	Ord och uttryck	11
	Bilaga: KELO-programmets väsentligaste åtgärdsrekommendationer för kommunikationen	12

1 Inledning

I Finland utarbetades år 2006 det första nationella kemikalieprogrammet (KELO). Programmet innehåller rekommendationer vars syfte är att minska kemikaliers hälso- och miljölägenheter.

Miljöministeriet tillsatte i oktober 2012 en arbetsgrupp med uppgift att utvärdera det nationella programmet för farliga kemikalier. Syftet var att utvärdera i hur hög grad programmet hade uppnått sin målsättning och hur tillräckliga de åtgärder som vidtagits hade varit för att målen för kemikalieprogrammet ska kunna nås. Arbetsgruppen förväntades likaså ge förslag till åtgärder med anledning av nya behov som framkommit.

Arbetsgruppens utvärdering blev klar år 2013. Enligt bedömningen bör en större satsning på kommunikation göras för att kemikalieriskerna ska kunna kontrolleras. Kommunikationen uppfattades som ett centralt element i samtliga åtgärdsrekommendationer. Uppmärksamhet fästes även vid resurser för kommunikation och kommunikationssamarbete mellan olika ansvarsinstanser.

Arbetsgruppen föreslog att de centrala ansvarsinstanserna skall utarbeta ett åtgärdsprogram för kommunikation om kemikalierisker innan utgången av år 2013. Arbetsgruppen ansåg att programmet bör beakta bland annat följande åtgärder som gruppen tillmäter stor betydelse:

- att informera om hur man kan exponeras för kemikalier och hur man kan hantera riskerna
- att fästa uppmärksamhet vid kunskap i kommunikation om risker samt vid resurserna för kommunikationen
- att förbättra konsumenternas och i synnerhet unga människors kännedom om de risker kemikalier medför och hur dessa kan kontrolleras
- att ge konsumenterna mer information om de risker kemikalier medför
- att man utvecklar en aktiv kommunikation i många olika riktningar hos myndigheter, intressenter och övriga aktörer i syfte att förbättra medverkan och samarbete

Till skillnad från KELO-programmet utarbetades kommunikationsplanen så att den beaktar hela kemikalielagstiftningen, även bestämmelser om biocider och växtskyddsmedel jämte kosmetikalagstiftningen.

Beredningen av kommunikationsplanen inleddes i mars 2013 i form av ett stort nätverkssamarbete som samordnades av Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes). I arbetet med kommunikationsplanen medverkade förutom Tukes social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, Livsmedels säkerhetsverket Evira, Finlands miljöcentral, Institutet för hälsa och välfärd, Institutet för arbetshygien samt Regionförvaltningsverket.

Ordförande för arbetsgruppen var direktör Esa Nikunen från Tukes. Medlemmar i arbetsgruppen var kommunikationsdirektör Johanna Salomaa-Valkamo från Tukes, överinspektör Jussi Poutanen, överinspektör Kirsi Kyrkkö, konsultativa tjänstemannen Marilla Lahtinen (till 30.9.2013), konsultativa tjänstemannen Hanna Korhonen, informatör Anne Koskela och informatör Katja Sibenberg från social- och hälsovårdsministeriet, konsultativa tjänstemannen Pirkko Kivelä, överinspektör Kati Suomalainen och kommunikationsexperten Ulla Ahonen från miljöministeriet, jordbruksöverinspektör Tove Jern från jord- och skogsbruksministeriet, enhetschef Taina Nystén, informatör Saara Reinimäki och kommunikationsexperten Ulla Ala-Ketola från Finlands miljöcentral, ledande forskare Hannu Kiviranta, informatör Mervi Pitkänen och informatör Johanna Leinonen från Institutet för hälsa och välfärd, teamchef Tiina Santonen, teamchef Kristiina Kulha och projektchef Minna Huuskonen från Institutet för arbetshygien samt inspektör Tuija Vähänen-Koivuluoma från Regionförvaltningsverket. Sekreterare för arbetsgruppen var Heta Kylmämaa från Tukes.

Utkastet till kommunikationsplan presenterades för de centrala intressenterna vid ett samrådsmöte i Helsingfors 7.11.2013. Därefter var planen offentligt framlagd för kommentarer till 30.11.2013 på Tukes webbplats.

Kommunikationsplanen omfattar i likhet med KELO-programmet tiden fram till 2020. För genomförande av planen utarbetas årligen noggrannare planer. I samband med dessa kan kommunikationsplanen vid behov uppdateras.

Målsättning för kommunikationen 2

Med hjälp av en effektivare kemikaliekommunikation strävar man efter att förbättra kemikaliesäkerheten och i synnerhet säkerställa att kemikalier används på ett säkert sätt så att de risker de medför kan kontrolleras under kemikaliernas hela livscykel.

Såväl konsumenter som näringsidkare, yrkesmässiga målgrupper samt politiska beslutsfattare behöver kunskap om risker som härrör från kemikalier, i synnerhet om deras effekter på hälsa och miljö.

2.1 Allmänna utvecklingsmål för kommunikation om kemikalier

Varje människa kommer dagligen i kontakt med många olika kemikalier då hon sköter sin hygien, städar, äter och helt enkelt genom att andas. Även om inte alla kemikalier är farliga är en del det och exponering för dem är bäst att undvika.

Växtskyddsmedel sprids avsiktligt i miljön, men även andra kemikalier hamnar i allmänhet där under någon fas av sin livscykel. Farliga kemikalier orsakar i miljön många olika skadeverkningar.

Finland importerar eller tillverkar sammanlagt över 31000 kemikalier som klassificeras som farliga. Dessa innehåller över 4500 enskilda ämnen som klassificeras som farliga. En del kemikalier är sådana att det inte är nödvändigt att använda dem, eller att de lätt kan bytas ut mot mindre farliga ämnen eller blandningar. Å andra sidan utgör en stor del av kemikalierna och den nytta de medför en nödvändig resurs för att vår nuvarande livsstil ska kunna upprätthållas. Inom arbetarskyddet har man redan en längre tid fäst uppmärksamhet vid risker som orsakas av kemikalier. En minimering av konsumenternas och miljöns exponering för kemikalier är ett nyare mål. Även tillämpningen av försiktighetsprincipen i bekämpningen av risker som orsakas av kemikalier är alltjämt en nyhet. I Finland ansvarar ett flertal myndigheter för kemikalieärenden. Myndigheternas resurser för kommunikation i allmänhet och kemikaliekommunikation i synnerhet uppvisar stor variation. Varje instans har sina egna prioriteringar och sitt eget perspektiv på kemikaliefrågor. – någon gemensam prioritering har hittills inte gjorts för detta tema.

Syftet med kommunikationsplanen för kemikalier är att åstadkomma en mer omfattande distribution av tillförlitlig information samt om lagstiftningens krav på möjligheter för företag, aktörer som i sin yrkesutövning använder växtskyddsmedel och biocider samt konsumenter att själva påverka de hälso- och miljöolägenheter som härrör från kemikalier. Via gemensamma övergripande budskap som av olika

instanser gemensamt uppfattas som centrala kan frågor om kemikaliesäkerhet tas upp till diskussion ur ett bredare samhällsperspektiv. Härigenom är det möjligt att verka för en bättre kemikaliesäkerhet på många olika sätt.

Intresset för kemikalier växer och kemikalierna kommer att inta en allt synligare plats i medierna. Sensationer våra dagars medievärld kräver omgående reaktioner av myndigheterna – då det handlar om kemikalieincidenter vanligtvis av flera myndigheter. Därför behövs det ett väl fungerande samarbetsnätverk.

Kommunikationens nyanser, uttrycksmedel och kanaler bör ägnas ett annat slag av uppmärksamhet än förr. Traditionell informativ kommunikation räcker inte till, eftersom kemikalieinformation baserad på fakta lätt kan gå förlorad i ändlösa nätdebatter och diskussioner i sociala medier. Meddelanden från myndigheter ska vara klara och tydliga. De ska också vara utformade så att de lämpar sig för ändamålet i fråga samt respektive målgrupp. Kanalerna i nya sociala medier öppnar dessutom många nya möjligheter för förmedling av kemikalieinformation. Även specialgrupper som invandrare, barn och synskadade personer ska beaktas i kommunikationen om kemikaliesäkerhet.

Finländarnas kemikaliekännedom har knappt alls utretts. Enligt de Eurobarometerundersökningar som gjorts i EU-länderna är medborgarnas grundkunskaper svaga: till exempel är innebörden av ordet kemikalie oklar och faropiktogrammen så gott som okända. Då den här kommunikationsplanen genomförs är det meningen att man med hjälp av enkäter ska följa hur kommunikationsinsatsningen påverkar konsumenternas kemikaliekännedom. Ett brett myndighetssamarbete som ligger bakom denna plan bereder nya möjligheter att göra gemensamma kommunikationsinsatningar där behovet av dem är störst och där de får störst effekt.

AKTUELLA UTMANINGAR

- Informationen om kemikalier är av vetenskaplig natur och svårbegriplig
- De faror som är förknippade med kemikalier syns inte utanpå och de halter som används vid mätningar uttrycks inte i klartext
- Risker som hänför sig till kemikalier underskattas, bruksanvisningen lämnas oläst/följs inte
- Varningspåskriften är inte kända/man bryr sig inte om dem
- Kemikalierna förknippas med grundlösa farhågor
- De myndigheter som ansvarar för kemikaliefrågor är spridda, kommunikationssamarbetet är så gott som obefintligt, kommunikationen är splittrad.
- Resurser för aktiv kommunikation /kampanjer har inte anvisats
- Centrala gemensamma kärnbudskap / prioriteter har inte definierats
- Kemikaliefrågorna tar alltmer plats i medierna– Uppseendeväckande incidenter kräver snabba reaktioner (= specifik incidentkommunikation) – i regel av flera myndigheter

MÅL

- Kommunikation som är avsedd för konsumenter ska konkretisera och förenkla informationen om kemikalier och ta fram lämpliga uttrycksmedel för kommunikation (bl.a. infografik, mobila applikationer, videor)
- Diskussionen om kemikalier förs och styrs i en riktning som är i linje med valda huvudbudskap
- Av ansvarsmyndigheterna skapas ett aktivt samarbetsnätverk för kemikaliekommunikation som förverkligar en planlig kommunikation och förmår reagera snabbt på de behov av mediekommunikation som uppkommer
- Den gemensamma kemikaliekommunikationens åtgärder planeras årsvis och resurser avsätts för verksamheten
- Kommunikationen identifierar utifrån potentiella riskfaktorer de viktigaste målgrupperna samt målsättningen för kommunikationen med respektive målgrupp
- För olika ansvarsinstansers gemensamma kommunikation utformas gemensamma huvudbudskap
- Kommunikationsfärdigheter för risk- och specialsituationer utvecklas

2.2 Åtgärdsrekommendationer i halvtidsutvärderingen av KELO-programmet

I det reviderade KELO-programmet infördes 31 åtgärdsrekommendationer, bland dem 12 nya. Åtgärderna i rekommendationerna är avsedda för fem insatsområden:

1. Uppnå målsättningarna i EU:s kemikalförordningar REACH och CLP och att utnyttja ny information
2. Samla in data om exponeringen för farliga ämnen och följ upp dessa
3. Utveckla företagets och andra verksamhetsutövers bedömning och hantering av kemikalierisker
4. Minska de kemikalierisker som orsakas av produkter
5. Utöva internationellt inflytande för att minska kemikalieskador

Alla dessa verksamhetsformer är förknippade med kommunikativa syften. I den här planen ingår en sammanställning (Bilaga) av de i kommunikationshänseende viktigaste rekommendationerna enligt vilka:

- det är möjligt att med hjälp av kommunikation i hög grad minska hälso- och miljörisker som orsakas av kemikalier
- det finns nya målgrupper som hittills har försumrats
- det behövs kommunikation i särskilt stor omfattning eller av ett nytt slag
- det med hjälp av nätverket kan erhållas ett mervärde och kommunikationens effekt förbättras.

De mest centrala åtgärdsrekommendationerna i bilagan är följande:

- Att inom produktionskedjan främja överföring av kemikaliekunskap som erhållits genom förfarandena inom kemikalie-, växtskydds- och kosmetikalagstiftningen till tillverkare av slutprodukter och vidare ända till konsumenterna
- Att främja ett utbyte av farliga kemikalier
- Att stödja i synnerhet små och medelstora företags riskbedömning och riskhantering
- Att verka för en trygg användning av kosmetika

Syftet med föreliggande kommunikationsplan är att dra upp riktlinjer för en kommunikation som utformas som ett samarbete myndigheter emellan. Utöver detta ska var och en instans som varit med om att utarbeta kommunikationsplanen i enlighet med sina egna planer vidarebefordra kommunikationen om de frågor den ansvarar för.

I genomförandet av kommunikationsplanen engageras vid behov utöver myndigheterna andra instanser då det är ändamålsenligt för att budskapet ska nå fram och det inte äventyrar myndighetskommunikationens trovärdighet. Industrins egen roll är central i kommunikationen om faror och risker i samband med kemikalier.

Huvudbudskap och principer 3

Den gemensamma kemikaliekommunikationen har två huvudbudskap. Det ena är avsett för företag som berörs av kemikalielagstiftningens krav och det andra för konsumenter. För verksamhetsutövare betonas konkurrensfördelar och ekonomisk lönsamhet som kan uppnås genom att farliga kemikalier

byts ut och ersätts med mindre farliga. I medborgarkommunikationen framförs betydelsen av egna avgöranden då det gäller att minska exponeringen för kemikalier samt belastningen av miljön. Dessutom uppmanas medborgarna att lita på myndighetsinformation. Försiktighetsprincipen framförs i kommunikationen.

Känn dina kemikalier och dina förpliktelser!
Att kontrollera kemikalieriskerna är lönsam verksamhet för företagen.

- YRKESKATEGORIER
SOM MÅLGRUPPER

Konsumenten kan genom sina val och handlingar påverka sin egen och miljöns exponering för kemikalier.
Lyssna på myndighetsinformation!

- KONSUMENTER/
MEDBORGARE

Huvudbudskapen framförs i all kommunikation. Den gemensamma kommunikationen följer dessutom huvudprinciperna enligt vilka kemikaliekommunikationen ska vara

- **klar och tydlig** – Genom kommunikationen förenklas och populariseras, åskådliggörs och visualiseras dess vetenskapliga innehåll. Kommunikationen kan även på annat sätt bearbetas så att den blir begriplig för var och en målgrupp. Informationen om kemikalier är av vetenskaplig natur och kemikalielagstiftningen är svårbegriplig. Kemikaliekommunikationen fokuserar på frågor som är väsentliga för kemikaliesäkerheten.
- **förtroendeingivande** – Med kemikalierna associeras även ogrundade farhågor. Uppkomst av ogrundade farhågor kan undvikas genom att även framgångar och positiv utveckling nämns. Likaså kan man tala om att kemikalier kan vara nödvändiga och till och med nyttiga, inte endast om de risker, faror och problem som hänför sig till kemikalier. Kemikaliers

farlighet ska inte överdrivas och rädsla ska inte underblåsas. Där det är möjligt strävar man efter att stärka medborgarnas förtroende för att kemikaliesäkerheten är i goda händer hos myndigheterna.

- **snabb och genomsynlig** – Faror som härrör från kemikalier är ofta osynliga och även oroväckande. Om en fara förknippad med kemikalier blir mediestoff, blir människor lätt uppjagade. Nätverksaktörerna inom kemikaliekommunikationen bör då snabbt och öppet via olika kanaler kunna förse medborgarna med lättfattlig, tillförlitlig information om läget och ge dem instruktioner. Detta är särskilt viktigt i speciella situationer som härrör från kemikalier.
- **tillförlitlig vägledning för medborgarna** – Då medborgare och företag informeras om faror och risker förknippade med kemikalier, ges de alltid på samma gång råd och instruktioner för hur dessa risker kan minimeras eller undvikas.

4 Målgrupper och kanaler

Centrala målgrupper för kemikaliekommunikationen är både vanliga medborgare och företag som använder kemikalier. Särskilda målgrupper bland konsumenterna är i enlighet med prioriteringarna i kemikalieprogrammet ungdomar och barnfamiljer.

I synnerhet med hjälp av den kommunikation som riktas till små och medelstora företag kan kemikalierisker för människan och miljön begränsas. Dessutom riktas kemikaliekommunikation till företag som begagnar sig av nanoteknik, personer som i sitt yrke använder kosmetika och

personer som i sitt yrke använder växtskyddsmedel som till exempel jordbrukare samt trädgårdsarbetare och idrottsplatskötare. Kemikaliekunskap förmedlas även till politiska beslutsfattare, andra myndigheter i Finland och EU samt organisationer som sköter offentlig upphandling.

Tabell 1 visar en sammanställning av teman, kanaler och medel för kommunikation målgruppsvis samt ansvarsinstanser målgruppsvis (huvudansvariga instanser med fet stil).

Tabell 1

Yrkeskategorier som målgrupper			
Målgrupp	Mål	Exempel på kanaler och medel för kommunikationen	Ansvarsinstans
Verksamhetsutövare, små och medelstora företag	<p>Företagen följer lagen i sitt arbete.</p> <p>Enligt företagen är det förnuftigt och ofta även ekonomiskt lönande att kunna kontrollera kemikalieriskerna.</p> <p>Företagen både tillgodogör sig information i och sammanställer säkerhetsdatablad.</p>	<p>flerriktad och aktiv kommunikation som engagerar de aktörer som ansvarar för genomförandet av kemikalieprogrammet</p> <p>meddelanden, nyhetsbrev, informationsmöten, KemikaaliVihi, Stoffenmanager kemikaalineuvonta.fi, företagshälsovården, handböcker, minneslistor, räknare, sociala medier (LinkedIn)</p>	AHI, Tukes, SHM, RFV, NTM, Finlands miljöcentral
Unga arbetstagare	Unga arbetstagare förstår kemikaliesäkerhetens betydelse.	rådgivning, kampanjer, studiematerial	AHI, Tukes, SHM, RFV
Yrkesutövare som använder kosmetika	Kosmetiska produkter används korrekt och de skadligaste preparaten har bytts ut.	handböcker, rådgivning, samarbete med Teknokemiska föreningen, inspektioner/tillsyn av frisersalonger	AHI, Tukes, SHM
Yrkesutövare som använder växtskyddsmedel	Växtskyddsmedel används på ett hållbart sätt. Belastningen från punktkällor minskar.	rådgivning, utbildning, studiematerial, meddelanden	Tukes, JSM, AHI, Finlands miljöcentral
Nanoteknikföretag	Säker användning av nanoteknik utvecklas. Information om nanoforskning publiceras	rådgivning, handböcker, evenemang, meddelanden	AHI, SHM, IHV (THL), Tukes, Finlands miljöcentral

Konsumenter / Medborgare

Målgrupp	Mål	Exempel på kanaler och medel för kommunikationen	Ansvarsinstans
Konsumenter/ medborgare överlag	<p>Kännedom om kemikaliers faropiktogram, korrekt användning av kemikalier, enligt bruksanvisning och med iakttagande av vederbörlig avfallshantering.</p> <p>Konsumenterna underrättas om resultaten av tillsynen .</p> <p>Befolkningens exponering för kemikalier minskar.</p> <p>Insikten om samverkan av kemikalier förbättras.</p> <p>Miljökonsekvenserna av farliga ämnen minskar.</p> <p>Vikten av att följa bruksanvisningen för kosmetika uppmärksammas allt mer.</p> <p>I byggande och reovering används kemikalier korrekt</p>	<p>meddelanden, chattar, kampanjer i sociala medier (some), videor, infografik, tävlingar, enkäter</p> <p>samarbete med t.ex. inredningstidningar, bilagor till tidskrifter</p> <p>sökmotoroptimering</p>	Tukes, IHV, Finlands miljöcentral
Skolor, läroanstalter, lärare	<p>I undervisningen tas upp i tillräcklig omfattning kemikalier, den nytta och skada samt de miljö- och hälsorisker de medför.</p> <p>Även säkerhetsaspekterna beaktas i undervisningen.</p>	läromaterial, lärarutbildningen, some, Kemikaalivihi	Tukes, IHV, SHM, MM, AHI, Finlands miljöcentral, UKM
Ungdomar	<p>Bruksanvisningen följs i fråga om kosmetika (bl.a. hårfärger, lösnaglar, ögonfransar).</p> <p>Unga personer är medvetna om kemikalieriskerna vid tatuering.</p> <p>Nolltolerans iaktas i fråga om kemikalier i berusningssyfte.</p> <p>De unga kan jämföra risker som härrör från olika kosmetikaproduktter.</p>	<p>some, kampanjer, webbplatser, fråge- och rådgivningsspalter, enkäter, läroböcker</p> <p>Mer information på Google, information på Wikipedia</p>	Tukes, IHV, SHM

Målgrupp	Mål	Exempel på kanaler och medel för kommunikationen	Ansvarsinstans
Barnfamiljer	<p>Kemikalier i hemmet används på ett säkert sätt.</p> <p>Barns exponering för kemikalier minskar.</p> <p>Gravida känner till de risker som hänför sig till användning av kemikalier</p>	some, kampanjer, webbplatser, fråge- och rådgivningsspalter, enkäter, rådgivningssamarbetet	Tukes, AHI (i fråga om temat exponering i arbetet), Finlands miljöcentral
Instanser som sköter offentliga upphandlingar	<p>Minimering av farliga ämnen förekommer som urvalskriterier vid upphandlingar.</p> <p>Tillräcklig vägledning finns att tillgå för användning av kemikalier i synnerhet vid mögelsanering.</p>	handböcker, Hometalkoot.fi	Tukes, AIH, ANM, MM, Finlands miljöcentral
Politiska beslutsfattare	Nationella prioriteringar i samt utveckling av kemikalielagstiftningen lyfts fram.	lobbning, evenemang, broschyrer	SHM, JSM, MM, Tukes
Andra än de sk. kemikaliemyndigheterna i Finland och Europa	Kemikaliekommunikationens strategiska riktlinjer lyfts fram.	evenemang, möten	Alla
Alla redaktörer och redaktörsstuderande	Redaktörers och redaktörsstuderandes insikter i kemikaliefrågor förbättras i regel.	redaktörskurser, medieevenemang, seminarier, samarbetsprojekt med de studerande	Alla

5 Ansvarsfördelning och roller

Tukes samordnar nätverket för kemikaliekommunikation som omfattar företrädare för SHM, JSM, MM, ANM, Rfv, Finlands miljöcentral, IHV, AIH samt Evira.

Nätverket för kemikaliekommunikation utarbetar åtgärdsplaner för kemikaliekommunikation för ett år i sänder. I denna plan införs de kampanjer och teman, vilkas genomförande kräver särskilda gemensamma satsningar av myndigheterna. För mer omfattande kommunikationsprojekt utses i åtgärdsplanen en ansvarsinstans som leder och genomför en kampanj samt skaffar finansiering till den. Ansvarsinstansen kan för att genomföra kampanjen även be aktörer från kommunikationsnätverket medverka eller köpa kommunikationstjänster av utomstående.

För kommunikationsnätverkets arbete inrättas en e-post-grupp. Där kan medverkande aktörer ta del av färdigt material för kemikaliekommunikation, t.ex. kallelser till seminarier och annat s.k. färdigt material. Som en mer inofficiell kanal för nätverket för kemikaliekommunikation inrättas en sluten Facebook-grupp som faktiskt möjliggör ett snabbt utbyte av idéer om kemikaliekommunikation.

Bägge kanalerna underlättar arbetet även i speciella situationer som hänför sig till kemikaliekommunikation.

Nätverket för kemikaliekommunikation sammankommer årligen. Vid sammankomsterna går man igenom varje medverkande aktörs prioriteringar i kommunikationen under det kommande året. Dessutom görs en åtgärdsplan upp för den gemensamma kommunikationen under det kommande året. Vid de årliga sammankomsterna uppdateras även den nationella kommunikationsplanen vid behov.

I inlärningssyfte håller organisationerna varandra kontinuerligt underrättade om nyttiga erfarenheter av sin kemikaliekommunikation.

Kemikaliedelegationen följer kommunikationsnätverkets arbete, behandlar den nationella kommunikationsplanen och får del av de årliga åtgärdsplanerna till vilka de kan foga kommentarer och ändringsönskemål.

6 Resurser

Kemikaliekommunikationen genomförs och finansieras i regel inom ramen för var och en organisations basverksamhet.

För de mest effektfulla och allra kostsammaste gemensamma kampanjerna kan separat projektfinansiering sökas. I en del fall kan kampanjer även genomföras i samverkan med företag och andra intressentgrupper, varvid samarbetspartnerna kan delta i kostnaderna. Lämpliga partner kan vara till exempel branschernas och handelssektorns centralorganisationer. Särskild uppmärksamhet måste alltid fästas vid myndighetsverksamhetens oavhängighet.

Nätverket för kemikaliekommunikation följer det arbete som utförs utanför Finland inom samma temaområde och deltar även i de nordiska ländernas och EU:s nätverkssamarbete i kemikaliekommunikation och de gemensamma kommunikationssatsningarna. Det är meningen att färdigt material alltid ska utnyttjas då det är ändamålsenligt.

Varje år ska om möjligt 1-2 större kampanjer om aktuella teman genomföras. Vid val av teman prioriteras frågor där vetenskapligt högklassigt resultat finns att tillgå. Nätverket för kemikaliekommunikation följer vid sina årliga sammanträden upp kommunikationskampanjernas budget och resultatnivå samt rapporterar om resultaten även till KENK.

Nätverket för kemikaliekommunikation sammankommer en gång per år för att avtala om åtgärdsplanen för det kommande året och gå igenom resultatet av föregående års gemensamma kommunikationssatsningar och de enskilda organisationernas mest betydande kommunikationsåtgärder. Tukes samordnar och sammankallar nätverket.

Kampanjernas effekt och utfall följs upp med hjälp av enkäter. Resultaten av enkäterna genomgås vid de årliga sammanträdena och beaktas då följande års åtgärdsplan utarbetas. I mån av möjlighet införs utöver åtgärder olika mätare med hjälp av vilka det går att konstatera hurdan framgång kommunikationen har haft.

Ord och uttryck

Biocid

Biocider är kemiska ämnen, produkter eller mikroorganismer som är avsedda att förstöra, bekämpa eller oskadliggöra skadliga organismer, förhindra deras inverkan eller begränsa deras förekomst. Biocider är exempelvis desinficeringsämnen för huden och olika ytor, ämnen för bekämpning av skadegörare, konserverings- och träsnyddämnen i industriprodukter samt båtbottnfärger. Biocidblandningarna indelas i 22 olika produktgrupper efter deras användningsändamål.

CLP

En EU-förordning som trädde i kraft 2010 och vars syfte är att förenhetliga kemikaliers varningspåskrifter inom Europa (CLP = Classification, Labelling and Packaging). CLP-förordningen baserar sig på ett globalt system för klassificering och märkning av kemikalier

KELO

Ett nationellt program för farliga kemikalier. Dess syfte är att minimera skadliga verkningar av kemikalier i Finland och det utgör ett led för att uppnå de målsättningar som ställdes vid FN:s toppmöte i Johannesburg. Programmet som omfattar tiden fram till 2020 antogs år 2003 av statsrådet och uppdaterades 2012.

Kemikalie

Grundämnen, föreningar av sådana samt blandningar av olika föreningar. Som farliga kemikalier betraktas sådana som redan i små mängder kan orsaka skador då de hamnar i en mänsklig organism eller ut i den levande naturen.

Kemikaalivihi

Kemikaalivihi är ett öppet nätverk som fokuserar på en säker användning av kemikalier på arbetsplatser. www.ttl.fi/kemikaalivihi

KENK

KENK eller Kemikaliedelegationen som är underställd social- och hälsovårdsministeriet följer och främjar kemikalietillsynen samt det tväradministrativa sa-

marbetet mellan myndigheterna, verkställandet av tillsynen samt forskningen om kemikaliers hälso- och miljökonsekvenser. Kemikaliedelegationen består av företrädare från alla de myndigheter som ur kemikalietillsynens perspektiv är de mest centrala samt av företrädare för handel, industri, arbetstagare, forskningsanstalter och vissa medborgarorganisationer. www.kemikaalivouottelukunta.fi

REACH

En EU-förordning som trädde i kraft 2007 och vars syfte är att förbättra hälso- och miljöskyddet genom att begränsa de faror som orsakas av kemikalier. Förordningen förpliktigar företagen att registrera kemiska ämnen, sammanställa grundläggande information om dem och bedöma de risker de medför. Förordningen innehåller även anvisningar om tillståndsförfaranden och begränsningar för kemikalier. I och med förordningen grundades dessutom Europeiska kemikalieverket ECHA. (REACH = Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals).

Stoffenmanager

Ett nätbaserat verktyg som har utvecklats för hantering av kemikalierisker och använts i drygt 10 år i ett flertal länder i Europa. I utformningen av den finskspråkiga versionen har Institutet för arbetshygien, VTT samt Östra Finlands universitet medverkat med finansiering från Arbetsskyddsfonden. Stoffenmanager erbjuder hjälp bl.a. för att förpliktelserna i arbetsskyddslagen om kontroll av kemikalierisker på arbetsplatserna ska kunna uppfyllas. Stoffenmanager kan även användas för att uppfylla åliggandena i REACH-förordningen, för att bedöma och hantera risker av nanomaterial samt för kommunikation om risker på arbetsplatserna.

Försiktighetsprincipen

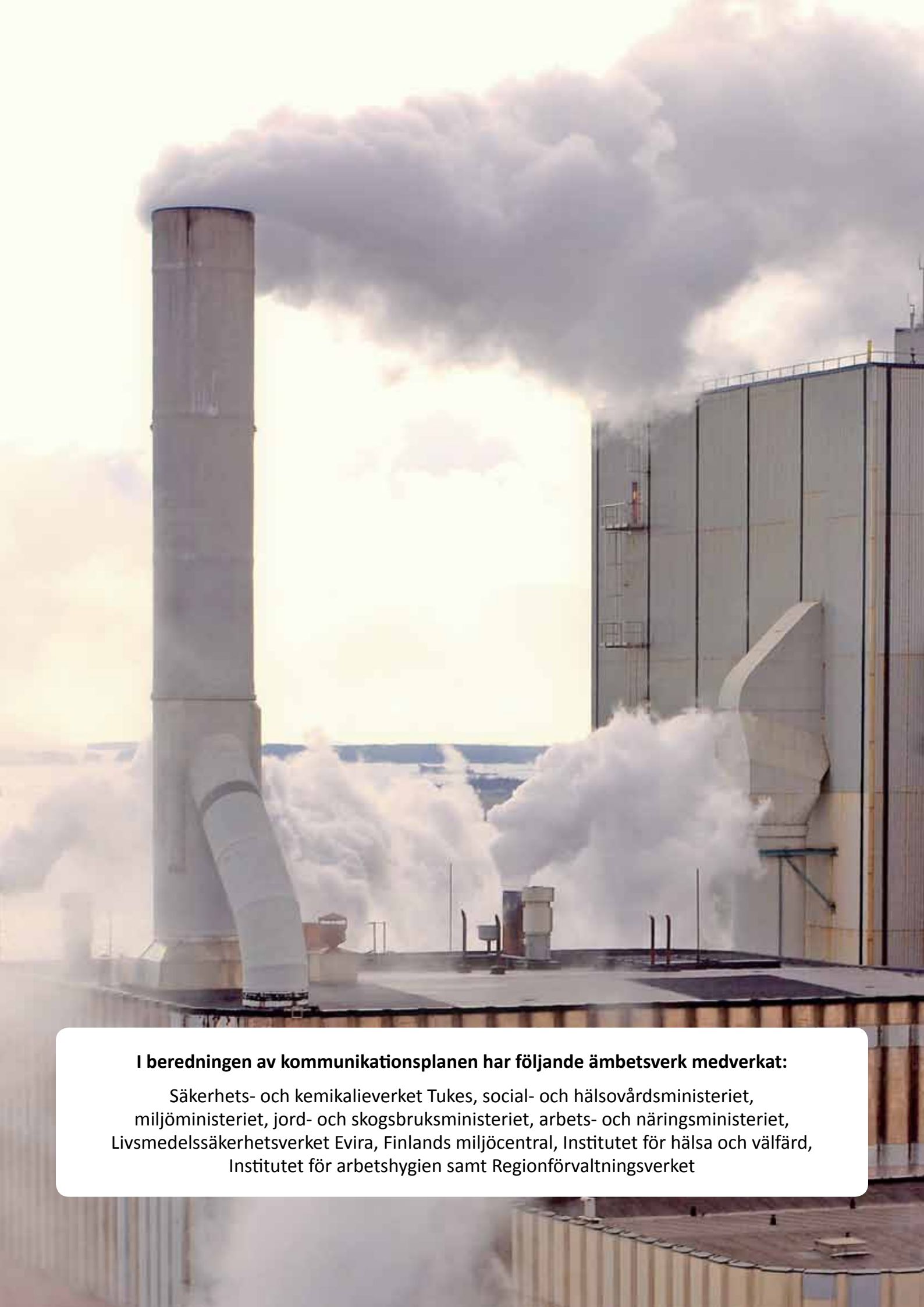
Vid FN:s miljö- och utvecklingskonferens (1992) definierades försiktighetsprincipen som en rätt att agera, trots att det vetenskapliga beviset på en företeelse inte är bindande, om fenomenets konsekvenser är allvarliga och oåterkalleliga.

KELO-programmets väsentligaste åtgärdsrekommendationer med tanke på kommunikationen

Åtgärdsrekommendation	Kommunikationens huvudsyfte	Exempel på teman och innehåll i kommunikationen
<p>Att främja en överföring inom produktionskedjan av den kemikaliekunskap som förvärvats genom förfaranden i enlighet med REACH- ja CLP-förordningarna (i kommunikationsplanen hela kemikalie-, växtskyddsmedels- och kosmetikalagstiftningen) till tillverkare av slutprodukter och vidare ända till konsumenterna</p>	<p>Känn dina kemikalier och dina förpliktelser! – Företagarna känner till kemikalielagstiftningen och följer den</p> <p>Arbetstagarna känner till de risker kemikalierna medför och kan undvika dem.</p> <p>Företagen vet vilka kemikalier de får använda och för vilka ändamål (=identifierad användning).</p> <p>Konsumenterna känner till varningspåskrifterna och handlar enligt dem och bruksanvisningen.</p>	<p>Kemikalielagstiftningens "bruksanvisning" för företagen. Syftet är att göra kraven i kemikalielagstiftningen bekanta och att göra det lättare att inhämta mer kunskap.</p> <p>Säkerhetsdatabladen "på klarspråk" /bruksanvisning: 'Hur ska säkerhetsdatabladen läsas och användas?'</p> <p>Betydelsen av varningspåskrifter och bruksanvisning på konsumenttillgängliga kemikalier.</p> <p>KENK- uppdaterar broschyren om kemikalielagstiftningen.</p>
<p>Uppmuntran till utbyte av farliga kemikalier</p>	<p>Konsumenterna känner till var det finns farliga kemikalier och dessa används inte i onödan eller på fel sätt.</p> <p>Företagen inser att det kan löna sig att byta ut farliga kemikalier och att omsorg om miljön och kemikaliesäkerheten är en konkurrensfaktor.</p> <p>Människor litar på att kemikalielagstiftningen fungerar och att farliga kemikalier gallras ut från marknaden.</p>	<p>Information ges om bra sätt att byta ut farliga kemikalier.</p> <p>Kemikalier i hushållen. Råd om hur man själv kan begränsa sin egen och miljöns exponering för kemikalier.</p> <p>Anvisningar för företag som arbetar med mögelsanering: syftet är att få kemikalieanvändning under kontroll vid mögelsanering.</p> <p>Information om det nationella åtgärdsprogrammet om hållbar användning av växtskyddsmedel (NAP).</p> <p>Bra exempel på hur arbetsmiljön och bra hantering av miljöfrågorna har gagnat olika företags verksamhet samt exempel på motsatta fall.</p> <p>Information om förfaranden gällande förbud och begränsningar av samt tillstånd för kemikalier.</p>
<p>Utredning av befolkningens exponering för kemikalier</p>	<p>Konsumenterna känner till var det finns farliga kemikalier och hur man exponeras för dessa.</p> <p>Personer i riskgrupper är medvetna om att de ingår i dessa.</p> <p>Konsumenterna kan anpassa användningen av kemikalier till sin hälsa och handlar på motsvarande sätt.</p>	<p>Kampanjen 'använd inte kemikalier så här'. Information om typiska användningsändamål för farliga kemikalier i synnerhet för riskgrupper. Tips om alternativa lösningar.</p> <p>Kommunikation om betydelsen av varningspåskrifter och bruksanvisningar. Kampanjer för personer som konstaterats ingå i riskgrupper.</p> <p>Kommunikation om framgångar genom lagstiftning. Till exempel hur man lyckades bli kvitt de farligaste tungmetallerna/ ämnena i de kemikalier som säljs till konsumenter eller hur exponeringen för ett visst ämne har begränsats.</p> <p>Information om olika sätt att exponeras för kemikalier.</p>

Åtgärdsrekommendation	Kommunikationens huvudsyfte	Exempel på teman och innehåll i kommunikationen
Effektivare uppföljning av farliga ämnen i miljön	Konsumenter och företag vet hur de kemikalier de använder hamnar i miljön och påverkar miljön och hälsan.	<p>Framgångar genom lagstiftning. Hur ändringar i lagstiftningen, t.ex. förbud och begränsningar har förbättrat livsmiljöns tillstånd.</p> <p>Kommunikation om utvecklingen av halter i miljön.</p> <p>Kommunikation om behov av uppföljningsinformation.</p>
Utredning om exponering, förbättring av riskhanteringen på arbetsplatserna	Företag och myndigheter känner till den kemikalie-exponering som orsakar den största faran.	<p>Känn din kemikalie - undvik faran! Kommunikation på arbetsplatserna i Finland om de kemikalier som orsakar den största faran Information om olika sätt att hantera riskerna.</p>
Stöd i synnerhet för små och medelstora företags riskbedömning och riskhantering	<p>Små och medelstora företag förstår och har kontroll över risker som härrör från kemikalier.</p> <p>Förtetagshälsovården känner till de risker som härrör från farliga kemikalier (exponering, olycksfall).</p> <p>Små och medelstora företag utnyttjar befintlig information, utrustning och experter vid riskbedömning och riskhantering.</p> <p>Företagen förhåller sig positivt till en säker användning av kemikalier och känner till den nytta detta medför.</p>	<p>Byt ut farliga kemikalier, det ger en bättre image och du kan spara pengar! Företagen uppmuntras till säker användning av kemikalier (räknare för företag som anger hur mycket man kan spara genom att undvika ett enda fall av yrkessjukdom).</p> <p>Stoffenmanager- en metod för hantering av kemikalierisker.</p> <p>Förtetagshälsovården som stöd för arbetsgivaren. Syftet är att även förtetagshälsovården ska känna till risker som hänför sig till farliga kemikalier (exponering, olycksfall). I framtiden stöds dessa strävanden av Stoffenmanager.</p> <p>Nätverket Kemikaalivihi bidrar till detta. (nätverket tillhandahåller information om säker användning av kemikalier på arbetsplatserna)</p>
Metoder för bedömning och hantering av kemikaliers samverkan utvecklas	<p>Människor känner till att kemikaliers samverkan är föremål för forskning.</p> <p>Konsumenterna betraktar myndigheterna som offentliga informatörertrots att det ännu inte finns mycket som kan sägas med säkerhet. Människorges öppet och ärligt information om vad man inte vet och vad man redan känner till.</p>	<p>Kommunikation om pågående studier och lagstiftning samt samverkningarnas betydelse för människan och naturen.</p> <p>Kommunikation om hur samverkan av kemikalier bedöms på arbetsplatserna (förtetagshälsovården och andra experter).</p>

<p>Främjande av forskning om hälso- och miljöeffekter av nanomaterial, riskbedömning och riskhantering vid produktion och användning samt på avfallsstadiet.</p> <p>Främjande av bedömning och begränsning av risker av ämnen som har konstaterats påverka hormonsystemet</p>	<p>Människor känner till att nanomaterial och ämnen som påverkar hormonfunktioner är föremål för forskning..</p> <p>Människor känner till att nanomaterial utgör heterogena grupper av vilka inte alla, men nog en del är farliga.</p> <p>Företag som använder nanomaterial känner till hur nanomaterial kan användas på ett säkert sätt.</p> <p>Medborgarna och företagen håller sig underrättade om vad man känner till om ämnen som påverkar hormonsystemet och hur ämnena regleras.</p>	<p>Vad är nanomaterial, vilka kemikalier påverkar hormonsystemet? I naturen har man konstaterat de tydligaste tecknen på faror som härrör från ämnen som påverkar hormonsystemet. Å andra sidan är ju användning av p-piller liksom hormonbehandling relativt allmänt förekommande – med hjälp av kommunikation ges frågorna rätt proportion .</p> <p>Säker användning av nanomaterial hos företag.</p> <p>Kommunikation om forskningsresultat och nya bestämmelser.</p>
<p>I offentlig upphandling eftersträvar man en minimering även av de hälso- och miljörisker som härrör från kemikalier</p>	<p>Instanser som sköter offentliga upphandlingar är medvetna om att också andra kriterier än priset kan tillämpas vid inköp. Kriterier vid upphandling kan vara till exempel miljöaspekter och säkerhet.</p> <p>Företag med försäljning till den offentliga sektorn förstår att säkerhets- och miljöaspekter kan utgöra en konkurrensfördel.</p>	<p>Avsikten är att verka för att skadliga ämnen beaktas då upphandlingskriterier utarbetas.</p> <p>Upphandlingskriterierna ska klargöras för instanser som sköter offentliga upphandlingar.</p>
<p>Främjande av en trygg och säker användning av kosmetika</p>	<p>Yrkesutövare som använder kosmetika vet vilka användningssätt som är säkra.</p> <p>Yrkesutövare som använder kosmetika kan välja och kräva mindre farliga kemikalier och är medvetna om riskerna med de farligaste ämnena.</p> <p>Konsumenterna kan använda kosmetika på ett tryggt sätt.</p>	<p>Trygg hårfärg? Förteckningar över hårfärger och andra kosmetiska produkter grupperade enligt de risker de medför.</p> <p>Så färgar du håret på ett tryggt sätt.</p> <p>Naturkosmetika behöver inte vara ofarligare än annan kosmetika.</p>
<p>Myndighetssamarbete i form av tillsynsprojekt och annat samarbete.</p>	<p>Företag och konsumenter känner till de tillsynsprojekt som genomförs i form av myndighetssamarbete samt deras resultat.</p>	<p>Teman uppstår från myndigheternas prioriteringar och tillsynsverksamhet.</p>
<p>Definition av nationella prioriteringar i myndighetsverksamheten vid genomförandet av kemikalielagstiftningen</p>	<p>Man vet vad myndigheterna betraktar som viktigt i kemikaliefrågor och varför.</p>	<p>Kommunikation om nationella prioriteringar.</p>
<p>I samråd med olika parter dras strategiska riktlinjer upp för Finlands internationella kemikaliesamarbete för att bästa möjliga effekt för hantering av kemikalier ska uppnås</p>	<p>De tjänstemän som företräder Finland utomlands framför gemensamt överenskomna huvudbudskap om Finlands riktlinjer för hantering av kemikalier.</p>	<p>Aktiv kommunikation. Produktion av material som är lätt att använda i kommunikationen.</p>

I beredningen av kommunikationsplanen har följande ämbetsverk medverkat:

Säkerhets- och kemikalieverket Tukes, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, Livsmedelssäkerhetsverket Evira, Finlands miljöcentral, Institutet för hälsa och välfärd, Institutet för arbetshygien samt Regionförvaltningsverket

